

NÁBRÁDI Nóra

NATO STANAG 6001 NYELVVIZSGÁZTATÁSI SZEMINÁRIUM GARMISCHBAN

NATO STANAG 6001 LANGUAGE TESING SEMINAR IN GARMISCH

A német-amerikai Marshall Központban működő Partner Nyelvek Európai Oktatási Központja évente három alkalommal szervez NATO STANAG 6001 nyelvvizsgáztatási szemináriumot nyelvtanárok és vizsgáztatók számára. A képzés célja a NATO STANAG 6001 szabványon alapuló nyelvvizsgáztatás rendszerében dolgozók – feladatírók, vizsgáztatók, javítók – felkészítése, szakmai kompetenciájának bővítése. A kéthetes tanfolyam anyagán belül kitüntetett jelentőséggel bír a szabvány szintleírásainak elemzése, értelmezése, hiszen ezen alapszik az egyes tagországok saját vizsgarendszere. A szeminárium hivatalos tananyagán túl nagy szerepet kap a különböző országok vizsgáztatóinak tapasztalatcseréje, mivel a vizsgarendszerek sokszínűsége és a helyi igények sokfélesége rengeteg érdekességgel és tanulsággal szolgálhat. 2008 őszén alkalmam volt részt venni ezen a színvonalas szemináriumon, melynek tapasztalataiból szeretnék néhányat megosztani.

The BILC Language Testing Seminar (LTS) is being conducted three times a year as an official NATO/PfP training activity at the Partner Language Training Center Europe, in the George C. Marshall European Center for Security Studies, in Germany. The objective of the LTS is to develop competency in the development and administration of language proficiency tests, based on NATO STANAG 6001 standards. Within the material of the two-week workshop special focus is given to the analysis and interpretation of the scales and descriptors of the standard, which serves as a basis for the individual national tests. Apart from the syllabus of the seminar, exchange of experiences between the participants was also very interesting and informative due to the heterogeneity and diversity of the national tests. In autumn 2008, I had the opportunity to complete this course of a really high standard, the experience of which I would like to share with you.

A bajorországi Garmisch-Partenkirchenben található a George C. Marshall Biztonságpolitika Tudományok Európai Központja (George C. Marshall European Center For Security Studies), a neves német-amerikai intézet, ahol a védelem- és biztonságpolitika tudomány témakörében többféle képzést szerveznek NATO- és partnerországokból érkező hallgatók számára. Az 1993-ban alakult Marshall Központ fő feladatának tekintik, hogy hozzájáruljon a mainál stabilabb biztonsági környezet létrejöttéhez, elősegítve Európa, Eurázsia és Észak Amerika nemzetei közötti partnerség megerősödését, valamint a demokratikus intézmények együttműködésének kialakulását, fejlődését. A Marshall Központ keretein belül működik a Partner Nyelvek Európai Oktatási Központja (Partner Language Training Center Europe), mely 2008 őszén kéthetes STANAG 6001 nyelvvizsgáztatási szemináriumot szervezett a NATO tagországokból érkező, nyelvoktatás illetve nyelvvizsgáztatás területén dolgozó szakemberek számára.

LTS – NYELVVIZSGÁZTATÁSI SZEMINÁRIUM (LANGUAGE TESTING SEMINAR)

A nyelvvizsgáztatási szemináriumot, az LTS-t 2000-ben dolgozta ki a BILC (Bureau for International Language Coordination, Nemzetközi Nyelvi Koordinációs Iroda) teszteléssel foglalkozó munkacsoportja. Azóta évente három alkalommal kerül megrendezésre, mint hivatalos NATO/PfP képzés. Az LTS kéthetes interaktív workshop, melynek anyaga a négy nyelvi készségre koncentrálna tartalmazza a vizsgarendszer- és feladat-kidolgozás lépéseit és folyamatát, valamint az értékelés kritériumait. A szeminárium munkaformái változatosak, a résztvevők előadásokat hallgatnak, szóbeli vizsgákról készült bemutató videó felvételeket néznek és elemeznek. Kiscsoportban

gyakorlati jellegű feladatokat oldanak meg, például készség szint (proficiency level) értelmezése, a nyelvi szint megállapítása, értékelés, feladatsor összeállítás, teszt specifikáció kidolgozása a különböző készségek mérésére stb. Feladataik közé tartozik még egymás munkáinak nagycsoportban történő megbeszélése, megvitatása, kritizálása, értékelése, további pontosítások és javítások elvégzése, következtetések leszűrése.

A Language Testing Seminar célja, hogy a NATO STANAG 6001 szabványon alapuló nyelvvizsgáztatás rendszerében dolgozók – feladatírók, vizsgáztatók, javítók – felkészítését, továbbképzését biztosítsa, különös tekintettel a szabvány szintleírásainak (descriptors) megismertetésére, értelmezésére, elemzésére. Hogy ennek miért van különös jelentősége? A vizsgáztatási technikák és az értékelés kritériumainak összehangolásával biztosíthatjuk a standardizálást és azt, hogy az értékelés, a mért nyelvtudásra kapott minősítés (a szint meghatározása) lehetőleg nemzetközi szinten ugyanazt a nyelvtudásszintet jelentse. Ezzel nagyon fontos lépést teszünk a NATO/PfP közös gyakorlatokon, illetve missziókban elengedhetetlen interoperabilitás biztosítása, javítása felé.

NATO STANAG 6001 SZABVÁNY (STANDARD)

A NATO STANAG 6001, melyet 1976 óta alkalmaz a NATO, a szervezet által elfogadott egységes követelményeken alapuló szabvány, melynek alapján az egyes tagországok egyénileg dolgozzák ki saját vizsgarendszerüket. A készség szintek egységes skálájának alkalmazása a NATO számára azért fontos, hogy egyértelmű nyelvi követelményeket tudjon állítani a különböző nemzetközi beosztások feltételeként, a nyelvi készség nemzetközi szinten egységesen mérhető legyen, azaz a tagországok egyéni szabványai összehasonlíthatóak legyenek (lásd mintaértékelő teszt). A STANAG 6001 vizsgarendszer a nyelvtudásszint meghatározására hat alapszintből álló skálát (scale) alkalmaz, azaz hat szinten írja elő az elvárt nyelvi tartalmakat, funkciókat és nyelvhelyességet készségekre (beszédértés, beszéd-készség, olvasott szövegértés, íráskészség) lebontva. A hat alapszint:

- 0 szint: *no proficiency - nincs értékelhető nyelvtudás;*
- 1 szint: *survival - alapfok, a szakmához kapcsolódó legalapvetőbb feladatok ellátásához elegendő;*
- 2 szint: *functional - középfok, behatárolt szakmai feladatok ellátásához elegendő;*
- 3 szint: *professional – felsőfok, a szakmai feladatok széles skálájának ellátására alkalmas;*
- 4 szint: *expert – bármilyen szakmai feladat ellátásához megfelelő;*
- 5 szint: *highly articulate native – igényes anyanyelvi beszélő nyelvtudásával egyenértékű.*

A szintleírások általános funkcionális készség szinteket írnak le, amelyeket globális feladatokon keresztül mérnek. Az egyes szinteket nem a skála egy-egy pontjának, hanem sokkal inkább készség szint tartományoknak foghatjuk fel, amelyekben belül természetesen jelentős eltérések mutatkozhatnak az egyes vizsgázók teljesítményében. A skála meghatározza minden szinten a minimálisan elvárt tartalmakat, funkciókat és nyelvhelyességet (a küszöböt, threshold), amit minden esetben következetesen teljesítenie és tartania kell a jelöltnak.

A NATO STANAG 6001 vizsgarendszerben a nyelvi képességet négyjegyű számmal értékelik, amely a négy készségben elért szinteket jelzi az alábbi sorrendben: beszédértés (listening), beszéd-készség (speaking), írott szöveg értése (reading), íráskészség (writing). Ez a négy szám adja a szabványosított nyelvi profilt, az SLP-t (Standardized Language Profile), például az SLP 3232 azt jelenti, hogy a jelölt beszédértésének és írott szövegértésének szintje 3, beszéd-készségének és íráskészségének szintje pedig 2.

PLUSZ SZINTEK

Az alapszinteken kívül, a BILC teszteléssel és értékeléssel foglalkozó munkacsoportja 2005-ben kidolgozta a köztes készség szintek megállapítására alkalmas plusz szintek kritérium leírását is a két szint között álló vizsgázók nyelvtudásának értékelésére. A plusz szintek nem küszöbértéket mutatnak, hanem olyan nyelvtudás leírására szolgálnak, amely lényegesen meghaladja az adott szint küszöbét, a következő, magasabb szinthez közelít, a legtöbb nyelvi elem, illetve funkció tekintetében eléri azt, de teljesítményét nem mindig képes következetesen és

maradéktalanul a magasabb szinten tartani; a vizsgázó nyelvtudása sokkal közelebb van a magasabb szinthez, mint az alapszinthez.

A BILC által kidolgozott készség szintet mérő skála a plusz szintek alkalmazásával 11 fokozatúra bővül: 0, 0+, 1, 1+, 2, 2+, 3, 3+, 4, 4+, 5. Ezzel a nyelvtudás sokkal pontosabb mérése és értékelése érhető el, ami lehetővé teszi az alapszintek széles tartományában történő differenciálást. A nyelvi fejlődés kisebb léptékű nyomon követésével, a plusz szint megállapítása motiváló hatású visszajelzéssel szolgálhat a nyelvtanuló részére erőfeszítéseinek eredményességéről, fejlődésének mértékéről, és serkentőleg hathat további nyelvi előmenetelére. Tájékoztató jellegű lehet a munkaadó számára is, hiszen a 2+ közelebb áll a 3-as, mint a 2-es szinthez, így akár differenciálhat adott beosztásra jelentkező hasonló kvalitású pályázók között, illetve a nyelvi képzésre történő beiskolázás esetén a döntéshozók pontosabban tudnak kalkulálni a nyelvtanulásra fordítandó idővel és forrásokkal.

A plusz szintek alkalmazása nem STANAG 6001 előírás, csak egy lehetőség, és a tagországok egyéni hatáskörébe tartozik eldönteni, hogy élnek-e vele és saját vizsgarendszerüket a plusz szintek figyelembevételével alakítják-e ki. Magyarországon nem alkalmazzuk a plusz szinteket, így nem lehet például 2+ szint eléréséről vizsgabizonyítványt szerezni, ugyanis a magyar államilag elismert akkreditált vizsgarendszer nem ismeri a plusz szinteket.

ETALON: BENCHMARK ADVISORY TEST (BAT) (MINTAÉRTÉKELŐ TESZT)

A BILC nemzetközi (nyolc ország, köztük Magyarország szakembereiből álló) teamje a közelmúltban, a STANAG 6001 szintleírásai alapján, az első három szint (1-2-3) nemzetközileg egységes mérésére alkalmas tesztet dolgozott ki a négy készség mérésére. A BAT célja, hogy összehasonlítási alappal szolgáljon, és elősegítse a szabvány szintjeinek minél pontosabb és egységesebb meghatározását. Ez a teszt sor etalonként használható és visszajelzéssel szolgálhat a különböző országok vizsga teamjeinek, hogy a nemzeti vizsgájuk mennyiben felel meg a STANAG 6001 kritériumainak.

Mind a négy készség mérésére önálló teszt készült. A beszédértést egy 60 feleletválasztós kérdésemből álló, számítógép által értékelt internetes teszt segítségével mérik. A beszéd-készség mérése egy telefonon keresztül lebonyolított interjú alapján történik emberi értékeléssel. Az olvasott szöveg értésének mérésére szintén egy 60 feleletválasztós tesztpontról álló számítógéppel értékelt internetes tesztet alkalmaznak. Az íráskészség tesztelése is interneten keresztül történik, a vizsgázó begépel a szövegeket, amelyeket később javítók értékelnek. A két receptív készség értékelését tehát - amelyeknél a feladat típusából adódóan lehetséges a teljesen objektív értékelés (számolás) - a számítógép végzi, a produktív készségek esetében, ahol szükség van az emberi ítélőképességre, javítók látják el ezt a feladatot.

BAT feladatsort a NATO és PfP tagországok igényelhetnek abban az esetben, ha van saját STANAG 6001 vizsgarendszerük, amivel a mintaértékelő teszt eredményeit össze lehet vetni. Ahhoz, hogy a BAT valós, értékelhető összehasonlítással szolgálhasson, csak olyan jelöltekkel szabad a tesztet megcsináltatni, akik 6 hónapnál nem régebbi STANAG 6001 pontszámmal rendelkeznek. A tesztet igénylő országok vizsgaközpontjának rendelkeznie kell a BAT lebonyolításához szükséges technikai háttérrel, illetve elengedhetetlen követelmény a teszthez kapcsolódó biztonsági protokoll betartása. A vizsgázók mintaértékelő teszten elért eredményei nem használhatók fel a saját STANAG 6001 vizsgán elért eredménnyel való összehasonlításon kívül semmilyen egyéb célra.

EGY- ÉS TÖBBSZINTŰ VIZSGÁK

A NATO STANAG 6001 vizsga az egyes országok hatáskörébe tartozóan lehet egyszintű, kétszintű, illetve többszintű. A többszintű vizsga azt jelenti, hogy a vizsgázó nem egy általa választott szintre jelentkezik, mint ahogyan ez Magyarországon történik, ahol egyszintű vizsgaként akkreditálták a NATO STANAG 6001-et, hanem a nyújtott teljesítmény alapján a vizsgáztatók állapítják meg, hogy a jelölt tudása az adott készből milyen szinten értékelhető, azaz a készség szinteket leíró skála mely tartományával esik egybe, illetve írható le. A többszintű tesztek ál-

talában hosszabbak, alaposabbak, több feladatból állnak, sokoldalúbban és többféle szemszögből igyekeznek ki-puhatolni a jelölt tudásszintjét. Míg az egyszintű vizsgák esetében elég azt tesztelni, hogy képes-e a jelölt az adott szinten megbízható teljesítményt nyújtani, azaz elér-e vagy sem azt a szintet, amelyre jelentkezett – a többszintű vizsgán meg kell állapítani a jelölt nyelvtudásának szintjét, majd meg kell bizonyosodni arról, hogy képes-e az adott szinten következetesen jól teljesíteni, illetve meg kell győződni arról is, hogy hol vannak tudásszintjének határai. Mielőtt megállapítják a nyelvtudás szintjét, számos feladaton, több témát érintve ellenőrzik, hogy képes-e a jelölt az adott szinten következetesen funkcionálni, megfelelően a szintre vonatkozó nyelvhelyességi, nyelvhasználati kritériumoknak, ugyanakkor több próbát is tesznek és feszegetik a határokat, hogy megbizonyosodjanak arról, hogy a jelölt szintje nem magasabb-e?

A többszintű beszédképességet mérő interjú folyamán a vizsgáztatók több feladat elvégzésén keresztül kapnak értékelhető mintát a jelölt nyelvtudásáról. A vizsgáztatók az interjú folyamán rugalmasan a jelölt szintjéhez igazítják a társalgás nehézségét, magasabb fokra emelik azt, ha a vizsgázó maradéktalanul teljesítette a feladatot, illetve alacsonyabb szintre lépnek, ha úgy tapasztalják, hogy az új szint túl nehéznek bizonyul. A szóbeli vizsga jól strukturált és számos kihagyhatatlan fázisból áll: bemelegítő kérdésekkel kezdődik, melyek amellett, hogy a vizsgázó megnyugtatását szolgálják, egyben rá is hangolják őt a vizsgára. A bemelegítő kérdésekre adott válaszok alapján a vizsgáztatók kezdeti globális képet formálhatnak a vizsgázó várható szintjéről, amelyen elkezdhetik majd a tesztelést. A bemelegítést az alapszint beállítása és többszöri ellenőrzése (level check) követi, amely során a jelöltnek az adott alapszinten előírt összes feladaton végig kell haladnia, a tesztelők a szinten elvárt összes funkciót ellenőrzik a lehető legtöbb témakörre (tartalomra) kiterjedően. Közben 2-4 alkalommal próbát tesznek a társalgás magasabb szintre emelésére (probe), majd amikor újból meggyőződtek a jelölt nyelvtudásának szintjéről és hatáiról, egy vagy több, az adott szintnek megfelelő szituációs szerepjáték következik. Végül a szóbeli vizsga levezetéssel zárul, melynek célja a vizsga mesterséges, feszült légkörének oldása. Sem a bemelegítés, sem a levezetés során nyújtott teljesítmény nem kerül értékelésre, a vizsga eredményébe nem számít bele. A jelölt szintjétől függően a többszintű beszédképességet mérő vizsga akár 50-60 percig is tarthat.

ÖSSZEGZÉS

A fent leírtakon kívül, még nagyon sok a vizsgáztatással kapcsolatos elméleti és gyakorlati kérdésről volt szó a szemináriumon. Nagy érdeme volt, hogy a résztvevők széleskörű rálátást és átfogó képet kaphattak a NATO STANAG 6001 szabványról és a nyelvvizsgáztatás legfontosabb elméleti és gyakorlati kérdéseiről, valamint kutatási irányvonalairól. A szeminárium anyagán kívül a nyelvvizsgáztatás- és nyelvoktatás területén dolgozók egymástól is nagyon sokat tanulhattak, kölcsönösen hasznos tapasztalatokat cserélhettek. Csoportunk tíz tagja nyolc különböző országból, különböző technikákat alkalmazó, egyéni kidolgozású vizsgarendszerrel, eltérő, de egymással konstruktív módon megosztható tudásanyaggal és gyakorlattal érkezett, és a tanfolyam eredményeként szélesebb látókörű, gazdagabb tapasztalattal rendelkező vizsgáztatóként térhetett haza.

Kulcsszavak: NATO STANAG 6001, nyelvvizsgáztatás szabvány, szabványosított nyelvi profil, szintleírás, skála, mintaértékelő teszt, szint, plusz szint, egyszintű vizsga, többszintű vizsga

Keywords NATO STANAG 6001, language testing, standard, Standardized Language Profile (SLP), descriptor, scale, Benchmark Advisory Test (BAT), level, plus level, single-level test, multi-level test

FELHASZNÁLT IRODALOM

NATO Standardization Agreement, Language Proficiency Levels (Edition 3)

BILC LTS, Manual

www.zmne.hu